

Redovisning av vilka aktörer SLU Skogsskadecentrum samverkar med i arbetet med att förebygga och övervaka skogsskador

Innehållsförteckning

- [1. Bakgrund \(s 1\)](#)
- [2. Organisation \(s 2-3\)](#)
- [3. Forskning \(s 3-7\)](#)
- [4. Forskarskolan \(s 7-8\)](#)
- [5. Miljöövervakning \(s 8-9\)](#)
- [6. Analysfunktionen \(s 9\)](#)
- [7. Kommunikation \(s 10-11\)](#)

Bakgrund

SLU fick inför 2021 i uppdrag (N2020/03160, N2020/03031 (delvis), N2020/00494) att utforma en långsiktig plan för ett skogsskadecentrum som skulle initieras den 1 januari 2021 och avse arbetet med att förebygga och övervaka skogsskador orsakade av stormar, bränder, torka, växtskadegörare och klövvilt m m. Befintlig verksamhet inom samma område som skogsskadecentrum skulle tas till vara och överlappningar undvikas. I planen skulle beaktas att

klimatförändringarna förväntas öka förekomsten av flera olika slags skogsskador samt att betesskadorna orsakade av klövvilt ligger kvar på alltför höga nivåer. Hänsyn skulle vidare tas till att dessa skador påverkar såväl skogens tillväxt som den biologiska mångfalden. Arbetet ska och skulle göras i nära samarbete med Skogsstyrelsen liksom andra berörda myndigheter och intressenter. Uppdraget redovisades till regeringen (Näringsdepartementet) den 16 april 2021 (SLU ID: SLU.ua.2021.1.1.1-49). I regleringsbrevet till SLU för 2022 (N2021/03068, N2021/03033 (delvis), N2021/00703, N2018/04457) angavs vidare att Skogsskadecentrum vid SLU fortsatt ska bidra till arbetet med att förebygga och övervaka skogsskador orsakade av stormar, bränder, torka, växtskadegörare och klövvilt m.m. Vilka aktörer Skogsskadecentrum samverkar med i arbetet ska redovisas till regeringen 1:a oktober. I föreliggande delrapport redovisas detta kompletterat med vissa initiala resultat från verksamheten.

Organisation

Resultat

Centret är nu organiserat i enlighet med den plan som tidigare ingetts departementet under 2021 (SLU ID: SLU.ua.2021.1.1.1-49), med en ledningsgrupp bestående av föreståndare och två biträdande föreståndare (tillträdde 01 september 2021). Till ledningsgruppen räknas även den administrativa koordinatören liksom centrets kommunikatör (tillträdde 01 januari 2022). Ekonomiadministrationen hanteras av fakultetsekonomen på skogsvetenskapliga fakulteten.

Centret har ansvar för den löpande verksamheten medan större finansieringsbeslut och strategiska frågor ligger på centrets styrgrupp. Styrgruppen består idag av fyra interna ledamöter och tre externa:

- SLU, dekanus på fakulteten för skogsvetenskap (ordförande med utslagsröst vid behov)
- SLU, prodekan på fakulteten för skogsvetenskap (ledamot)
- SLU, dekanus på fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap (ledamot)
- SLU, vicerektor för samverkan (ledamot)
- Skogsstyrelsen (ledamot)
- Naturvårdsverket (ledamot)
- SkogForsk (ledamot)

Centret har tillsammans med Skogsstyrelsen formaliserat en extern referensgrupp till centret som utgörs av Skogsstyrelsens Centrala SkogsskyddsKommittés (CSK) arbetsgrupp som sammanträdde första gången i april 2022. I arbetsgruppen är följande organisationer engagerade som ordinarie (suppleanter från avvikande organisation inom parentes:

- Sveaskog
- Holmen Skog
- SCA Skog
- Föreningen Sveriges Plantproducenter (SCA)
- Södra Skogsägarna (LRF Skogsägarna)
- Norra Skog (LRF Skogsägarna)
- Naturvårdsverket
- Jordbruksverket
- SMHI
- MSB

Den externa referensgruppen har bland annat i uppgift att i dialog värdera och utveckla den samhällliga nyttan i centrets aktiviteter och bistå med prioriteringar av verksamheten för att maximera den praktiska tillämpningen.

Den vetenskapliga nivån bedöms genom en bedömningskommitté bestående av tre experter inom SLU med bred kompetens. Gruppen bedriver ingen egen verksamhet med stöd från centret.

Centret har även utvecklat ett bilateralt samarbete med SkogForsk respektive Skogsstyrelsen med regelbundna möten och utbyten.

Samverkan

Under 2022 har samverkan med omgivande samhälle under rubriken organisation primärt handlat om att dra igång arbetet med den externa referensgruppen där centret bistått i organisationen av densamma tillsammans med Skogsstyrelsen. Den externa referensgruppen har vid flera tillfällen tillfrågats om och bistått med synpunkter på prioritering och bedömning av inkomna ansökningar (se även kommande rubriker). Styrgruppen, med dess externa ledamöter, har träffats regelbundet (en gång per månad) under det första halvåret för att besluta om bland

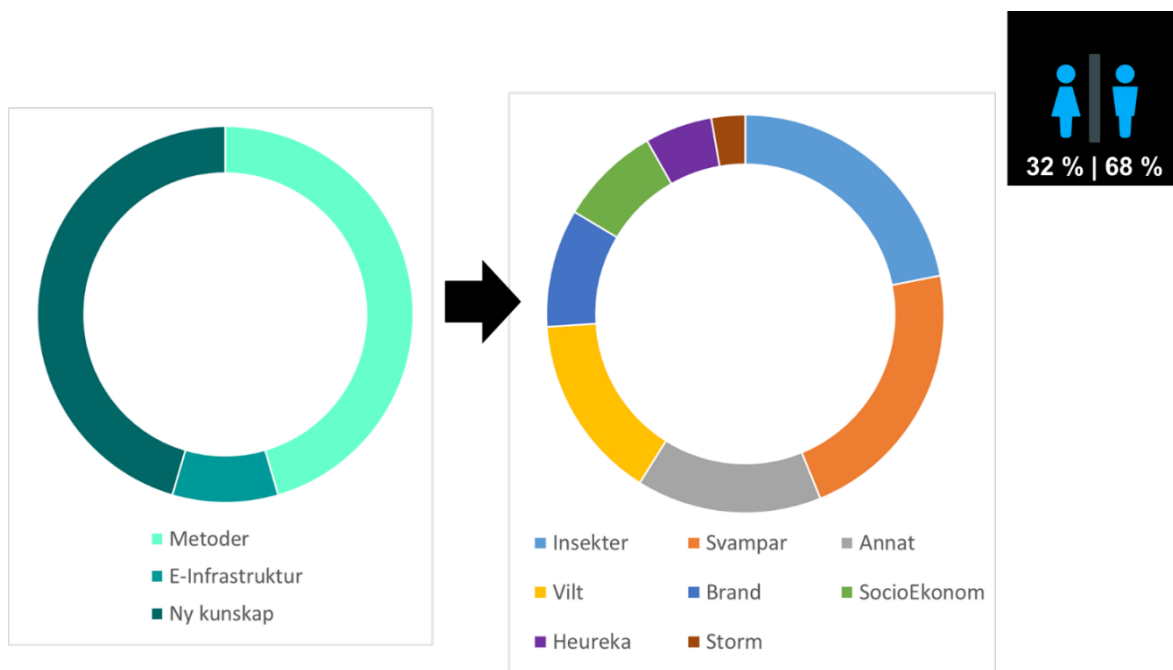
annat tilldelning av medel till inkomna ansökningar. Både styrgrupp och extern referensgrupp har även deltagit i en gemensamt organiserad exkursion i maj månad. Centrets ledning har därutöver vid ett flertal tillfällen medverkat i olika konstellationer primärt tillsammans med Skogsstyrelsen, t ex regionala sektorsrådet med mycket bred förankring i samhället, för att sprida information om arbetets framåtskridande och vissa initiala resultat från uppstartade projekt liksom för att diskutera och forma samverkan mellan berörda parter.

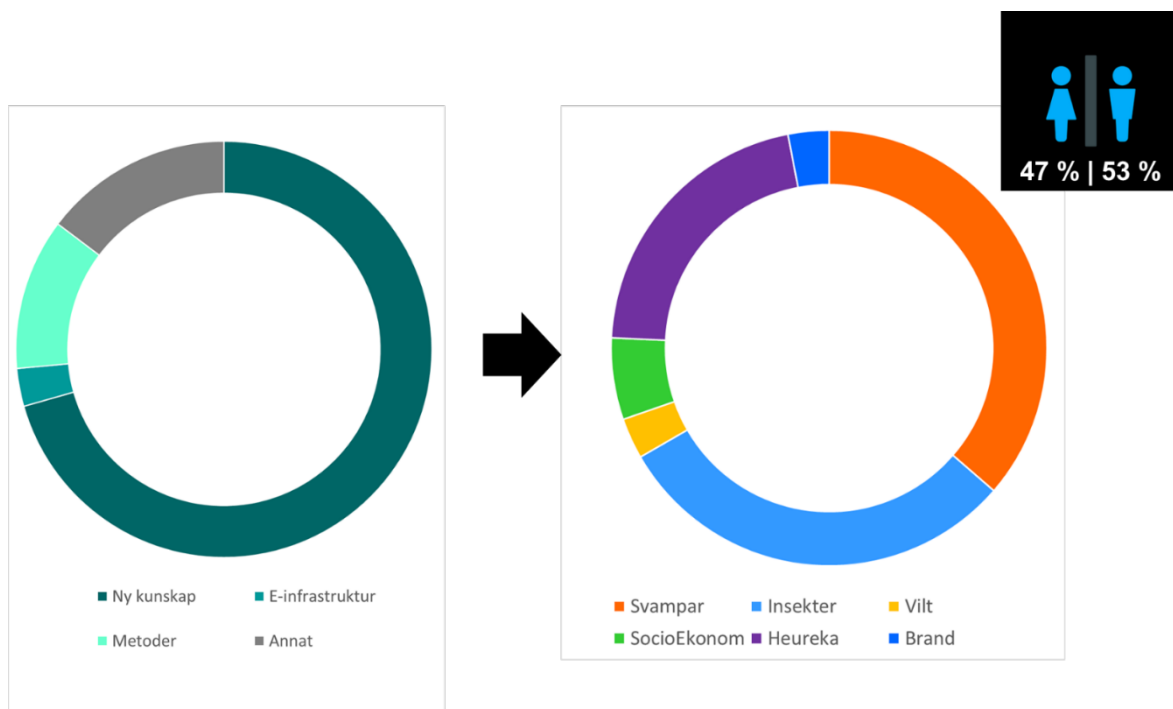
Forskning

Resultat

Centrets forskning hanterar många och breda frågor. En inte oväsentlig del av resurserna har lagts på att utveckla en bred palett av relevanta forskningsfrågor för olika typer av skogsskador i fokus för centret. En del av dessa projekt har nu börjat producera resultat. Nedan följer ett axplock av resultat (*Figur 1-4*).

Figur 1. Projekt finansierade under 2021, typ av projekt respektive ämnesmässigt fokus. Könsfördelningen är övervägande manlig.

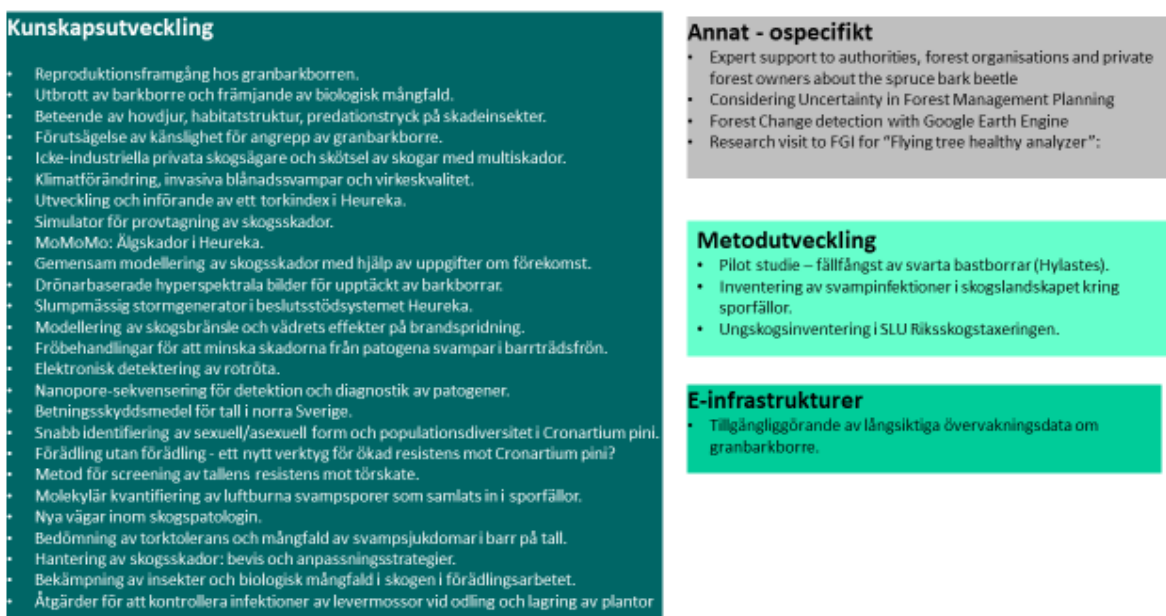

Figur 2. Projekt finansierade med start under 2022, typ av projekt respektive ämnesmässigt fokus. Könsfördelningen är balanserad.

Figur 3. Rubrikerna för de olika projekten med finansiering 2021. Alla projekt är inte avslutade och därför finns de inte heller med i denna sammanställning.

Figur 4. Rubrikerna för de olika projekten med finansiering 2022. Alla projekt är inte avslutade och därför finns de inte heller med i denna sammanställning.

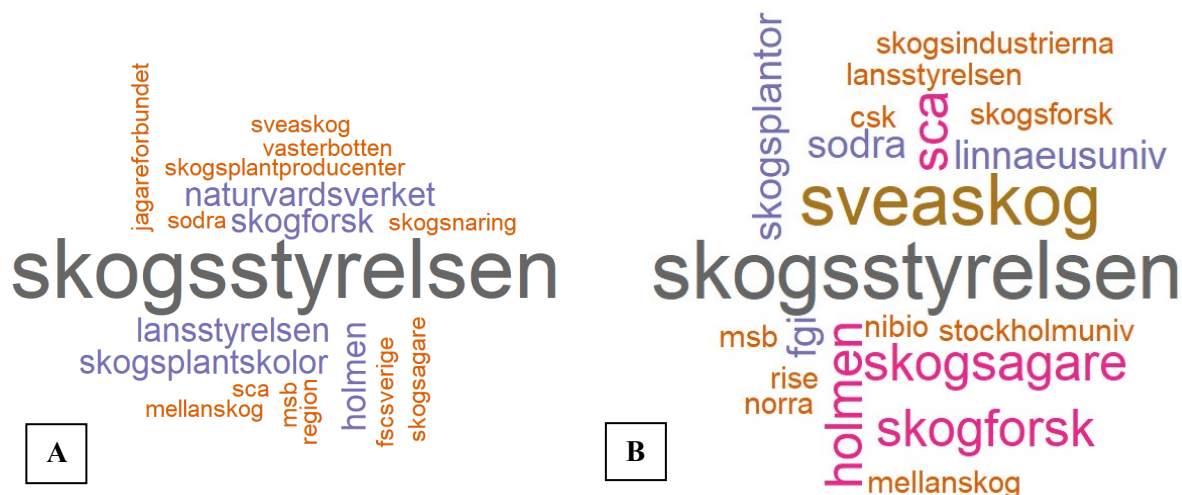
Nedan återges några mycket korta resultat eller fokusområden i punktform från ett urval av de rapporterade projekten i figur 3 med finansiering 2021. Fullständiga rapporter finns att tillgå för varje enskilt projekt i rubriklistan.

- - Effekten av barkborreangrepp på rödlistade svampar i skyddade skogar för att formulera riktlinjer för skötsel och skapa finansiering till ett större projekt.
- - Passiva sporfällor fångar större sporer med högre densitet medan aktiva fällor filtrerar mer luft och fångar mindre sporer.
- - Utveckling av ett verktyg för tidig upptäckt av patogener generellt, inklusive okända patogener, med hjälp av löv, bark eller trä.
- - Södra Sverige: Gran har en högre risk för barkskador av hjortdjur, där träd som är högre än 10 meter och träd i gallrade bestånd löper större risk. Hjortdjuren återvänder till skadade träd.
- - Älgar väljer tall mellan november-april, medan de väljer lövskog och ungskog samt skogar med större andel snår under vegetationsperioden. Älgar föredrar att stanna i kärnskogsområden och väljer bestånd som resulterar i högre betesskador i januari-april och juli-september, under perioder då de rör sig mindre.
- - Bättre effekt av avverkning efter brand på tall än på gran. Både gran och tall gynnas av avverkning efter bränder av låg intensitet. Tall presterar bättre i icke avverkade skogar efter högintensiva bränder medan gran presterar bättre i avverkade skogar efter lågintensiva bränder.
- - Ett första utkast till struktur och informationsflöde för en gemensam e-infrastruktur för både vilda bränder och naturvårdsbränder, inklusive rumslig information om brandutbredning och startpunkter samt uppgifter om väderförhållanden och brandriskindex.
- - Den nuvarande bristen på skogliga beslutssystem som tar hänsyn till risk och osäkerhet globalt understryker behovet av att utveckla modelleringsverktyg (HEUREKA) för att ta hänsyn till osäkerheten i en given modell och risken för skogsskador.
- - Utvärdering av E-infrastrukturen Skogsskada, rapporteringsmall för mobiltelefoner - anpassningsbar för olika grupper och rapporteringsmål, har gjorts och visar på det fortsatta utvecklingsbehovet.
- - Sociekonomiskt nämns tre huvudperspektiv på skogsskador bland skogsopatologer, skogsbrukare och ekologer som kan få konsekvenser för praktiken eftersom utformningen av skogsskador påverkar strategiska prioriteringar (inklusive praktiska åtgärder för begränsning och skydd, anslagstilldelning): skogsbruk: minimera skador - maximera produktionen; industri: ta kalkylerade risker för att maximera nettoinkomsten; system: riskspridning genom diversifierad förvaltning.

Samverkan

Mycket av centrets forskning utförs i samverkan med externa intressenter, t ex i direkt samarbete genom att tillgängliggöra forskningsmaterial (t ex lokaler för fältförsök), samt genom deltagande i enkätundersökningar men också genom täta

diskussioner och utbyten av frågeställningar och resultat. I den kartläggning som gjorts till denna rapport har ca hälften av projekten samverkan med någon utanför SLU (13 av 57 projekt 2021 och 23 av 34 med finansiering från 2022 (Figur 5a, b)).

Figur 5a,b. Ordmoln som sammanfattar de externa kontakterna för projekt med finansiering från 2021 (a) respektive 2022 (b). Skogsstyrelsen är mest frekvent förekommande.

Forskarskolan

Resultat

SLU Skogsskadecentrum påbörjade under 2021 etableringen av en forskarskola i samverkan med övriga samhället med intresse för skogsskador. Forskare och

intressenter träffades och diskuterade forskningsområden, problem och intresseområden inom skogsskador vid en exkursion hösten 2021. Därefter fick organisationer möjlighet att skicka in intresseanmälningar om att vara med och delfinansiera doktorander och i så fall inom vilket område. Samtidigt organiserade SLU Skogsskadecentrum en utlysning internt på SLU vintern 2022 där forskare fick skicka in förslag på doktorandprojekt som kunde matcha efterfrågade ämnesområden såväl som andra viktiga forskningsfrågor relevanta för att hantera skogsskador. Efter intern (beredningsgrupp) och extern (referensgrupp) utvärdering av förslagen prioriterade styrgruppen de doktorandprojekt SLU Skogsskadecentrum skulle delfinansiera. Där det var relevant matchades sedan projekt/forskare och externa intressenter. Beslut har tagits om att medfinansiera 9 studenter varav 6 tillsammans med externa intressenter.

Processen visade sig omständlig att hantera. Under hösten 2022 avser SLU Skogsskadecentrum att gå ut med en andra utlysning. För de doktorandprojekt som ska medfinansieras externt ska det finnas en mer öppen och interaktiv process. För att balansera satsningar bland ämnesområden, vill SLU Skogsskadecentrum i kommande omgång prioritera doktorandprojekt inom områdena entomologi och abiotiska skador, frågor inom det socioekonomiska området, samt även modellering/fjärranalys, vilka inte täcktes genom den tidigare utlysningen. Ansökningar inom andra områden av relevans för skogsskador ska inte exkluderas. För extern medfinansiering vill SLU Skogsskadecentrum ge möjlighet för forskare och/eller intressenter att söka upp varandra innan projektansökan skickas till SLU Skogsskadecentrum.

Samverkan

De doktorandprojekt som förväntas komma igång under 2022 med extern finansiering har stöd från:

- Föreningen Sveriges skogsplantproducenter och fem av deras bolag, (Sveaskog, SCA, Holmen, StoraEnso)
- Sveaskog 2st (där Skogforsk bistår till en doktorand i samarbete med Sveaskog)
- StoraEnso
- SCA
- Skogsstyrelsen

Inför starten av forskarskolan organiserades två exkursioner, den ena tillsammans med SCA och den andra med Skogsstyrelsen, med deltagare från både SLU och externa intressenter (myndigheter och företag). Bilateral möten har därutöver hållits med flera olika organisationer; Skogforsk, Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, och WWF. Centrala Skogsskyddskommittéens arbetsgrupp, centrets externa referensgrupp, har ombetts och inkommit med sina prioriteringar enligt ovan beskrivning. Diskussioner pågår även med flera andra externa intressenter som t ex Skogssällskapet, Mellanskog och Norra Skog.

Miljöövervakning

Resultat

Initialt utvecklade centrets ledning en beslutsprocess för att strukturera centrets långsiktiga övervakningsverksamhet. Processen fastställdes av styrgruppen vintern 2021/2022. Beslutsprocessen lyfter betydelsen av förankring av övervakningen i relation till samhällets behov. I denna förankring utnyttjas inte minst den externa referensgruppen.

Som förstärkning och komplettering till annan pågående övervakning inom skogliga ekosystem, och metod- liksom modellutveckling inom övervakning, finansierade centret insatser av olika omfattning under det första året. Medel fördelades till tre omfattande förstudier för att utvärdera möjligheten att systematiskt övervaka förekomst och fördelning av potentiella arter av skadegörare och deras inverkan på skogen (insekter, svampar och vilt). Två av förstudierna (insekter och svampar) avslutas först i december 2022 och återkommer då med rekommendationer om ett upplägg för en långsiktig övervakning. En förstudie om vilt har redan avslutats och efter rekommendation från referensgruppen och beredningsgruppen, ska beslut fattas om en eventuell fortsättning i september 2022. Därutöver har centret gett medel till ett större ramprojekt om 'multiskadad skog' där de flesta arbetspaketen avslutades i juli men några löper fram till 2023. Förutom dessa mer omfattande insatser har ett antal kortare, t ex ett-åriga, studier finansierats med fokus på metodutveckling, datasäkring och tillgängliggörande av befintliga data, som exempel kan nämnas en gemensam databas om skogsbränder.

Under våren 2022 har centret genom beslut i styrgruppen initierat tre långsiktiga miljöövervakningsinitiativ:

- Stickprovsbaserad plant- och ungskogsinventering inom Riksskogstaxeringen
- Populationsövervakning av granbarkborre

- Koordinator för Nationell Riktad Skadeinventering (NRS).

Samverkan

De olika beslutade miljöövervakningsinsatserna som finansierades under 2021 har tagits fram i samverkan med berörda parter (t ex skogsstyrelsen, jordbruksverket och forskare vid olika institutioner). Insatser som har fått medel hittills under 2022 har bedömts för samhällsrelevansen av den externa referensgruppen liksom den vetenskapliga kvalitén av beredningsgruppen som båda tillsattes först under 2022. De olika insatserna kommer att löpande utvärderas och kan komma att omvärderas i flera avseenden men har i grunden en lång löptid (4 år mellan utvärderingarna, med en första utvärdering 2024 synkroniserad med regeringsbeslut rörande centrets fortsatta basfinansiering).

Analysfunktionen

Resultat

Under vintern och våren har centrets analysfunktion börjat formas. Flertalet individer har under sommaren påbörjat arbetet med att definiera uppgifterna. Arbetet utförs med stöd från centrets ledning och den externa referensgruppen. Det finns ännu inga konkreta resultat att redovisa från arbetet.

Samverkan

Flera analytiker har deltagit i dels en exkursion organiserad tillsammans med Skogsstyrelsens centrala skogsskyddskommitté och dels i en workshop med deltagare från den externa referensgruppen. Vid dessa tillfällen har verksamhetens fokus, tillämpning och nytta diskuterats.

Kommunikation

Resultat

Ingående diskussioner har förts rörande framtagandet av en kommunikationsstrategi. Arbetet har så långt resulterat i en hemsida, fortsatt under utveckling. Tid har även lagts på att börja sprida information kring de resultat som så sakteliga börjar komma fram från verksamheten. Centret informerar kontinuerligt via skogsfakultetens interna nyhetsbrev men har även figurerat i flera andra nyhetsbrev med avsändare SLU och populär media som t ex tidningen Skogen eller i TV. Tillsammans med en extern resurs har kommunikatören tagit fram en bild som är tänkt att symbolisera Skogsskadecentrets breda verksamhet och ämnesområden och som ska användas vid presentationer relaterade till centret (*Figur 6*).

Figur 6. Framtagen symbolbild för användning vid marknadsföring av centret i olika sammanhang.

Samverkan

Samverkan har skett vid flertalet kommunikationsinsatser tillsammans med Skogsstyrelsen. Detta gäller Skogsskaderapporten, liksom föredrag vid ett flertal seminarier och workshoppar, och samorganiserade exkursioner. En analytiker har t ex deltagit vid en av näringsdepartementet organiserad exkursion. Centret har vidare bidragit vid Södras initiativ kring klimatanpassat skogsbruk och Glommen-

Mjösens årliga symposium i Elverum i Norge. Centret bistår även Jordbruksverket i dess planering inför 2023 års möte med EUs växtskyddschefer (COPHS) i Sverige där en väsentlig kommunikationsinsats förväntas. Centret har även närvarat vid och spridit information om sin existens vid en av Europas största jordbruksmässor i Borgeby i samverkan med Nordiska Ministerrådets samverkansorgan för skogliga (SNS) och jordbruks- och livsmedelsforskningsfrågor (NKJ).

Regeringskansliet
(Näringsdepartementet)

Redovisning av vilka aktörer Skogsskadecentrum samverkar med i arbetet med att förebygga och övervaka skogsskador

Beslut

Rektor beslutar

att till regeringskansliet (Näringsdepartementet) överlämna rapport, i bilaga till detta beslut, om SLU Skogsskadecentrum och dess samverkan med externa aktörer i enlighet med regeringens uppdrag i regleringsbrevet till SLU för 2022

Redogörelse för ärendet

Enligt vad som framgår av Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, (N2021/03068, N2021/03033 (delvis), N2021/00703, N2018/04457) ska Skogsskadecentrum vid SLU bidra till arbetet med att förebygga och övervaka skogsskador orsakade av stormar, bränder, torka, växtskadegörare och klövvilt m.m. Vilka aktörer Skogsskadecentrum samverkar med i arbetet ska redovisas. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 oktober 2022.

Rektor vid SLU gav inför 2021 dekanen vid fakulteten för skogsvetenskap i uppdrag (SLU ID: SLU.ua.2020.1.1.1-4972 (regleringsbrev till SLU), respektive SLU ID: SLU.ua.2021.1.1.1-49 (rektors uppdrag till dekan)) att utforma en långsiktig plan för ett skogsskadecentrum som skulle initieras den 1 januari 2021 och avse arbetet med att förebygga och övervaka skogsskador orsakade av stormar, bränder, torka, växtskadegörare och klövvilt m.m. Uppdraget redovisades till regeringen (Näringsdepartementet) den 16 april 2021. Under 2022 har arbetet med att bygga upp SLU Skogsskadecentrum fortsatt i enlighet med planen.

Motiv till beslutet

SLU Skogsskadecentrum har under 2021 och till dags dato september 2022 byggts upp med ett sekretariat och flertalet involverade forskare och externa intressenter. Centrets uppbyggnad och aktiviteter redogörs för mer detaljerat i bilaga 1. Centret har fokuserat på en bred förankring internt på SLU samtidigt som kontakt med

externa intressenter har etablerats. Externa myndigheter, företag och organisationer ges insyn i och möjlighet till påverkan dels genom centrets styrgrupp och dels genom inrättandet av en arbetsgrupp under Skogsstyrelsens Centrala Skogsskydds Kommitté (CSK). Arbetsgruppen i CSK fungerar som en extern referensgrupp till SLU Skogsskadecentrum. I de prioriteringsbeslut vid fördelning av medel för olika aktiviteter (forskningsprojekt, miljöövervakning eller doktorandprojekt i forskarskolan) som tagits av centrets styrgrupp har den externa referensgruppen konsulterats. Enskilda forskare och projekt knutna till centret har i varierande grad kontakter med ytterligare externa intressenter. Verksamheten börjar ta form, levererar relevanta resultat och har börjat få struktur på samverkan med övriga intressenter utanför SLU.

Beslutets innebörd och konsekvenser

Beslutet innebär att SLU avser fortsätta arbetet med SLU Skogsskadecentrum med de kontakter och det innehåll som har redogjorts för samt att kontinuerligt utveckla fruktbara samarbeten inom och utom SLU för att nu och på sikt bidra till minskade skogsskador.

Beslut i detta ärende har fattats av rektor Maria Knutson Wedel efter föredragning av centrets föreståndare docent Jonas Rönnberg och i närvaro av universitetsdirektör Martin Melkersson.

Maria Knutson Wedel

Jonas Rönnberg

Kopia för kännedom

registrator@slu.se

reb@slu.se

Dekanerna

Fakultetsdirektören vid S-fak

Fakultetsdirektören vid NJ-fak

Fakultetsekonomen vid S-fak

Vicerektor samverkan

Styrgruppen för Skogsskadecentrum

Skogsstyrelsens Centrala Skogsskyddskommitté

Biträdande föreståndare vid Skogsskadecentrum

Bilaga

1. Redovisning av vilka aktörer Skogsskadecentrum samverkar med i arbetet med att förebygga och övervaka skogsskador